

६ जेष्ठ २०८२ मंगलबार

आजको पत्रिका

१०:५४ पूर्वाह्न

नागरिक

दैनिक

- अहिले चर्चामा
- #नागरिक नायक
- #भूकम्प दशक
- #ग्राहक वशेष

प्रवध

एआईबाटै जन्माइयो मौरीको रानु

वसन्त ढुंगाना

काठमाडौं

२२ वैशाख २०८२३ मनेट पाठ

संग्रह

ईमेल

प्रन्ट

435 SHARES

नेपालमा कृत्रिम गर्भाधानबाट मौरीको रानु उत्पादन गर्न था लएको छ। मौरीपालन वकास कार्यक्रम भण्डाराले एआई (आर्टि फ सयल इनसे मनेसन) प्र व धको प्रयोगबाट मौरीको रानु उत्पादन गर्न थालेको हो। नेपालमा गरिएको यो नौलो प्रयोग हो।

चालु आ र्थक वर्षमा एआई प्र व धबाट पाँचवटा रानु मौरी उत्पादन गर्न सफल भएको मौरीपालन वकास कार्यक्रम भण्डाराका प्रमुख सुजन अम्गाईले जानकारी दिए। उनका अनुसार ता लम प्राप्त मौरी प्रजनन वज्र ए लस महर्जन र मौरीपालन वकास कार्यक्रमका प्रा व धकहरूको सहकार्यमा रानु मौरी उत्पादन गरिएको हो।

‘आ र्थक वर्ष २०७९/८० मा व्यावसायिक कट वकास केन्द्र हरिहर भवनको समन्वयमा अस्टे« लया र अमेरिकाका मौरी प्रजनन वज्रबाट चतवनमा मौरीको नश्ल सुधारसम्बन्धी ता लम सञ्चानल भएको थयो। उनीहरूबाट कृत्रिम गर्भाधानसम्बन्धी थाहा भयो,’ अम्गाईले भने, ‘त्यसपछि हामीले निरन्तर प्रयास गर्‍यौं। अहिले हामी पाँचवटा रानु मौरी उत्पादन गर्न सफल भएका छौं ।’

मौरीपालन वकास कार्यक्रम भण्डाराले अघिल्लो आ र्थक वर्ष एउटा रानु मौरी उत्पादन गरे पनि त्यसलाई बचाउन नस कएको जनाएको छ। नयाँ प्र व धबाट उत्पादित रानु मौरीले मह उत्पादन बढाउन सहयोग पुऱ्याउने र त्यसमा रोग प्रतिरोधी क्षमता बढी हुने वश्वास उनको छ। तर यसको जीवनचक्र र असरबारे अध्ययन गर्न बाँकी नै रहेको उनले बताए।

मौरीको नश्ल सुधारका काम कम भइरहेको अवस्थामा कृत्रिम गर्भाधानबाट रानु उत्पादन गर्न सफल हुनु ऐतिहा सक कदम भएको अम्गाईको भनाइ छ। ‘वदेशी मुलुकमा पनि एआई प्र व धबाट रानु उत्पादन गरेको त्यति अभ्यास छैन,’ उनले भने, ‘नेपालजस्तो मुलुकका ला ग यो ऐतिहा सक कदम हो।’

कृत्रिम गर्भाधनका ला ग मौरी प्रजनन वज्रले बढी उत्पादन दिने र रोग प्रतिरोधी क्षमता भएको गोलाबाट भाले मौरी छनोट गर्छन्। त्यसबाट समेन (वीर्य) निकाली प्रयोगशालामा राखेर कुमारी मौरीलाई गर्भाधान गराइन्छ। यसरी तयार हुने मौरीको फुलमा ग्राफिटड प्र व ध प्रयोग गरी रानु निका लने उनले बताए।

नेपालमा वदेशबाट २०७१ सालमा ए पस मे लफेरा जातको मौरी ल्याइएको थयो। त्यसयता नश्ल सुधारका ला ग वदेशबाट मौरी ल्याइएको छैन। कसान र मौरी प्रजनन वज्र मलेर न्याफिटड व धबाट रानु मौरी उत्पादन गर्दै आएका छन्। मौरीपालन वकास कार्यक्रम भण्डाराले न्याफिटड व धबाट प्रत्येक वर्ष एक हजार पाँच सयको हाराहारीमा रानु मौरी उत्पादन गरेर कसानलाई बिक्री गर्दै आएको छ। अघिल्लो आ र्थक वर्ष न्याफिटड व धबाट व धबाट एक हजार पाँच सय ५० वटा रानु मौरी उत्पादन गरिएको थयो।

चालु आर्थिक वर्षमा पनि सोही हाराहारीमा उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको उनले बताए। हालसम्म आठ सय रानु मौरी उत्पादन भइसकेका छन्। बाँकी साढे दुई महिना भित्र आठ सय उत्पादन गर्ने तयारी छ। फागुन-जेठ रानु मौरी उत्पादनका लागि उपयुक्त महिना मानिन्छन्। कार्यालयले दुई सय रुपैयाँमा कसानलाई रानु मौरी दिँदै आएको छ। माग अत्यधिक हुँदा कसानलाई पुऱ्याउन कठिन भएको उनले बताए। 'बागमती प्रदेशमा प्रत्येक वर्ष चार हजार पाँच सय रानु मौरीको माग छ,' उनले भने, 'हाम्रो स्रोत साधनले त्यो मात्रामा उत्पादन गर्न सक्दैन।'

नेपालमा दुई लाख ४५ हजार गोला मौरी छन्। त्यसबाट चार हजार मेट्रिक टन मह उत्पादन हुँदै आएको सरकारी तथ्यांक छ। व्यावसायिक रूपमा मौरीपालन गर्ने कसान आठ हजारजति छन् भने मौरीपालनमा संलग्न कसानको संख्या ५० हजार हाराहारी रहेको उनले बताए।

प्रकाशतः २२ वैशाख २०८२ ०६:५४ सोमबार